

Kuva: Aulikki Alanen

Luonnehdinta

Hakamaat ovat harvapuustoisia karjan laitumia, joilla puu- ja pensasryhmät ja puuttomat niitty laikut vaihtelevat. Kaskilaitumet puolestaan ovat kaskiviljelyn tuloksena syntyneitä laidunnettuja lehtimetsiä, joissa nykyisellään on runsaammin puustoa kuin hakamailla. Hakamailla niittykasvillisuus on vallitsevampaa kuin metsäkasvillisuus. Hakamaiden puusto on vaihtelevan ikäistä ja usein lehtipuuvaltaista. Myös havupuuvaltaisia hakamaita esiintyy. Vanhoissa kaskimetsissä valta puuna on koivu tai mänty, nuoremmissa harmaaleppä.

Hakamaat ja kaskilaitumet ovat monilajisia ympäristöjä, koska niillä on sekä niitty- että metsäkasvillisuutta. Etenkin hakamailla on vanhoja, avoimessa ympäristössä kasvavia puita, joilla voi esiintyä uhanalaista jäkälä-, sien- ja selkärangatonlajistoa. Hakamailla esiintyy myös puoliavoimeen ympäristöön sopeutuneita sienilajeja, jotka vaativat lämpöä eivätkä kasva sulkeutuneessa metsässä. Luontotyyppiin luetaan edelleen laidunnettujen alueiden lisäksi alueet, joilla laidunnuksen loppumisesta on kulunut melko vähän aikaa ja hakamaan tai kaskilaitumen ominaispiirteet ovat säilyneet.

Hakamaiden ja kaskilaitumien edustavuuden kannalta tärkeitä piirteitä ovat niitty laikujen ja puuston vaihtelu sekä etenkin hakamailla vanhan, osin vioittuneen ja lahoavan puuston esiintyminen. Edustavat kohteet ovat edelleen laidunnettuja.

Levinneisyys

Hakamaita esiintyy pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta harvakseltaan koko Suomessa. Niiden esiintyminen painottuu eteläiseen ja itäiseen Suomeen. Kaskilaitumia on selvästi vähemmän kuin hakamaita; eniten niitä on Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa, jossa ne myös ovat jo hyvin umpeenkasvaneita. Nykyisin kaskia poltetaan vain muutamilla valtion suojelualueilla Itä-Suomessa.

Nykytila ja uhkatekijät

Hakamaat ja kaskilaitumet ovat voimakkaasti vähentyneet perinteisen laidunkäytön loputtua. Hakamaat on katsottu puustoltaan vajaatuottoisiksi ja niitä on usein metsitetty. Uhkana on laidunnuksen loppumisesta seuraavan umpeenkasvun lisäksi rehevöityminen, metsänkäsittely ja lahopuun poisto sekä rakentaminen ja peltonraivaus. Viime vuosina väheneminen on hieman hidastunut maatalouden ympäristötuen erityistukien ansiosta.